№ 192 Київ. Четверг, 23-го августа (5 Вересня) 1912 р. Ціна окремого № 3 коп: № 192

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА.

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі Велика Підвальна вул. д. 6.
Телефон редакції 1458.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шости місяців.

Ціна „Раді" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к, на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні, встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і змінять статті; більші статті, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

Просять авторів додержуватись провопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:

перед текстом . . . . 30 коп.
після тексту . . . . 15 коп.
„сторонні повідомлення" . . . 75 коп.

ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ.

Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льготних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих особ фірм і закладів, що мешкають, або мають свої Головні контори чи Управи закордном і скрізь в межах Російської Держави за ВИКЛЮЧІННЯМ губерній: Київської, Харьківської, Херсонської, Орловської, та Полтавської, опричь контори „Ради",—приймаються виключно в „ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОНТОРѢ ОБЪЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМА Л. и Э. МЕТЦЛЬ и Ко. Москва, Мясницкая, домъ Сытова" та в ОТДІЛАХ ТОГО Т.|Д.: „въ Петербургѣ,—Морская 11 Варшава,—Маршалковская 130; Вильно,—Большая 38; Лодзь—Петроковская 1 Парижѣ, -8, площ. Барже".

„АПОЛЛО"
СЕМЕЙНИЙ САД-
театр-варьєте
Мерінгов. 8. Телефон 24-84.
Дірекція трудове товариство: А. Я. Вальберг, П. М. Федотов, А. М. Прокофьєв та Д. В. Подкін.

Сьогодня дебюти і гастролі нових артистів. АНОНА відома інт. ексцентрич. артистка. 4 Гері Батей відом. квар. комич. жонглерів. ВАЛОН фата-моргана. Тріо Мучіні відом. рум. спів. танц. красуні. Брати ГЕРМС Відомі еквілібристи. Хржановська Маєвська відома рос. артистка. ФІЛІПОВСЬКА від. вик. рос. народ. пісень та романсів. СТЕЛЛА-ДІНА інтерн. артистка. РОЛЬФ ХОЛЬБА комічний фотуспик. Давид Фр. худ.-моментальна. МАРІЕТТА ОРЛОВСЬКА Чешська артистка. Терлецька Руська артистка. Земден Віденська співачка. КРИЛОВА Російська артистка. ЖОРЖЕТ Жінка-барітон. ЛЕШПАРС Французька артистка. ВЕЛЕГОРСЬКА Російська артистка. ЖОРЖИНА Фр. субретка. Орлянська Каскадна артистка. САВИНА лірична співачка. СТАВИЦЬКА російська артистка. ТОНІ-ОЙРА рос. каск. артистка. ДВІЖЕНСЬКА фантас.-танц. Босоножка. Потоцька, Суворська, Олександрина, Деніс, Онегина, Водіана, Омельянова, Вергоні, Любимов, Чіжік, Добротіні, Арбеніна, Лілі.

При театрі чудовий сад, декоровани тропичними рослинами і роскішно ілюмінованний. В саду єсть закриті ложи. Початок рівно о 10 г. вечора.
Подробиці в програмах
Режісер Г. С. БУНІН.

Приймається передплата на друге піврічча 1912 року
на українську газету
„РАДА"
РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ.
Газета політична, економична і літературна.
виходить у Київі що-дня опріч понеділків і днів після великих свят.
„Рада" має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економичного на Вкраїні, в Росії і за-кордоном; друкує фельєтони, а також статті критичні і твори красного письменства.
ДО СПІВРОБІТНИЦТВА в „РАДІ" запрошено визначніші літературні і наукові сили.
„Рада" має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Римі, в Мюнхені, у Відні, в Празі, в Софії, у Львові, в Чернівцях і в усіх визначніших містах України по цей і по той бік кордону.

Ціна „РАДИ" з приставкою і пересилкою в Росії:

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб.; в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 марта 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. що місяця впродовж першого піврічча.

Пробні №№—безплатно.
Всім передплатникам, що виплатять ЩЕ ШІСТЬ РУБЛІВ буде вислано
„Словник української мови"
Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина", премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРІНЧЕНКА, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб., без пересилки.
ЗМІНА АДРЕСИ—30 к., артистам і учням всіх шкіл—БЕЗПЛАТНО.
Адреса редакції і головної контори: у Київі, Велика-Підвальна вул. д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.
Передплата на „Раду" на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Київі: 1) в „Українській книгарні", Безаківська 8, 2) в Книгарні „Л.-Н. В.", В.-Володимирська 28, 3) в Книгарні Череповського, Фундуклеївська, і 4) в крамниці „Час", В. Володим. 53, у Варшаві в Гр. Степури; в Одесі в крамниці Литвиненка і в україн. книгарні „Діло", Преображенська ріг Лисаветинської, 11: в Катеринославі — Книгарня Лозинської, Проспект; в Мелітополі — Межевая, д. б. Ессена у д. Залізняка; в Полтаві—Книгарня Маркевича, бульвар Котляревського; в Петербурзі—Книгарня Вольф; в Харькові—Українська Книгарня, Рибна, 25.
Редактор В. Яновський. Видавець Є. Чикаленко.

Музично-драматична школа
М. В. ЛИСЕНКА.
Затвержена Міністр. Внутр. Справ.
В.-ПІДВАЛЬНА № 15
Прохання приймають що-дня в канцелярії школи, вступні іспити 27 і 30-го августа з 12 год. дня. Научателі: кл. фортеп'яно—П. Директор, Н. В. Вольська (скін. курси фортеп'яної гри у проф. Лешетицького). М. І. Комар-Гацька. Кл. скрипки—Е. Н. Вонсовська (Лавреатка Моск. Конс.) Кл. Віолончелі—С. Я. Іздебська. Кл. співів: М. В. Зотова (б. арт. Імпер. театр.). Е. Е. Єгоров (б. арт Імпер. і Київськ. опери), Е. А. Муравйова (б. ст. вчит. Єкатерин. Імпер. Муз. школи) Кл. драми руської М. М. Старицька (артистка). Кл. драми української М. М. Старицька (артистка) помішником у неї К. Ф. Сележинський (артист). Кл. теорії муз., гарм., контр. і енцик. муз. Г. Л. Любомирський. Обов'язкові предмети: Г. В. Александровський, лект. І. М. Стешенко, лект. В. А. Чаговець. М. П. Михайлов. 6-394-4

МАЛИЙ ТЕАТР
Хрещатик 36 (у дворі).
21-го 22-го й 23-го августа що-дня ТРИ вистави.
„Студентъ занимается" весівня картинка на 1 д. Івеньшина. Уч.: Т. П. Романі та Н. А. Ліневич.
2) КОНЦЕРТНИЙ ВІДДІЛ. Участь бере відома оперн. співачка В. Г. Шер, відом. викон. рос. народ. пісень П. К. Інсаров, П. С. Соколова, Є. А. Лірська.
3) „Испанская любовь" жарт. на 1 д. Щеглова. Уч. А. Л. Єгорова, П. Д. Соколова, В. І. Садковський. Дирижер оркестра А. Ф. ЧИЖИК. Головн. режисер Г. І. МАТКОВСЬКИЙ. Помішн. режіс. В. Н. БРАУН.
Початок І сеанса 7 год., ІІ-го 8 1/2 і ІІІ-го 10 год веч. Ціни місцям від. 20 к. до 1 руб. 50 коп. Вхід після кожного одділу. Уповноваж. дирекц. Р. А. Гринберг.

Літній театр Київського Купецького Зібрання
Трупа українських артистів М. САДОВСЬКОГО.
Сьогодня, 23 серпня (августа) комедія І. Карпенка-Карого Мартин Боруля на 5 д. Роль Мартина Борулі гратиме М. Садовський. У П'ятницю 24 опера артистки М. Е. Малиш-Федорець вист. буде Галька на 4 д. муз. Монюшки перекл. М. Садовського. У Суботу 25 бенефіс Бондарівна на 5 д. Ролі грають: Тетяни—М. Малиш-Федорець, Тараса—М. Садовський.
Квитки продаються з 11 год. ранку до 2 дня і від 6 до 10 1/2 год. веч.
Особи, що взяли квитки в театр, за вхід в сад не платять. Початок у 8 1/2 годин вечора.
Відповідальний режісер М. Садовський.

Комерційна школа
Першого товариства вчителів
З ПОВНИМИ ПРАВАМИ. Бібіковський бульвар № 54.
Є вакансії для дівчат у всі класи; для хлопчиків христіан у всі класи. Вступні іспити 21—24 августа. Переіспити 23—24 августа. Канцелярія одкрита щодня 11—2 г. виключ. свят. 4-407-4

Нечуваний випадок!
Через те, що припинено марки „Интернаціональ экстра РЕКОРДЪ".
Роспродуються бездоганні, двохсторонні
ГРАМОФОННІ ПЛАСТИНКИ
діаметром 25 сант. по 60 коп., діаметром 27 сант. по 75 коп.
Марки „ЭКСТРАФОНЪ" діам. 25 сант. по 1 карб.
„ „ЗОНОФОНЪ" „ 25 сант. по 1 карб.
Односторонні діски для ПАТЕФОНА діам. 28 сант. по 50 коп.
В головнім депо музичних струментів та нот Г. І. Іиндржишек. Київ, Хрещатик 41. Бель-етаж.

Спеціяльна кожно-венерич. лічебниця д. № 16 Михайлівська. Порада 50 к. Пр.: 10—2 дн. та 7—9 веч. Од 5—7 веч. завідуюч. лічебн. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16. В. Васильківська

Д-р Черняк В. Житомір., 16. Прийом 9—12 та 5—9, жінки 1—2. Пранці (сіф.), вен., мочепол. пол. розст. Водолічебниця.

У Петербурзі
Вас. Остр. 3 лин. д. 24.
Українська книгарня і базар
продає українські книжки, листовні картки, портрети, малюнки, вишивки, ткацькі, череп'яні та дерев'яні вироби і т. инш. 3-405-2

ВІД КОНТОРИ.
Передплатників, строк передплати яким кінчається на 1-ше сінтября і які хотять одержувати газету далі, прохають поспішити з надсиланням дальшої передплати, щоб не було припинки в доставці газети.

Необхідна реформа.

Серед тих законопроектів, які уряд має внести до четвертої Думи, між иншим був названий і проект реформи земського й міського самоурядування. Маючи на увазі ту обережність, якої уряд додержує що до переведення широких реформ, можна було з повним правом сумніватись, чи буде справді внесений навіть цей законопроект у четверту Думу. Але тепер ця звістка потверджується офіціально. В урядових часописах, напр., у „Торгово-пром. Газеті", знаходимо й деякі подробиці що до розмірів задуманої реформи.

Отже довідуємося, що в міністерстві внутрішніх справ тепер розробляється законопроект про заведення земства в Польщі, в Сібіру та в тих місцевостях европейської Росії, де досі немає земства—напр., у північно-західнім краї. Опріч того, є думка зреформувати й ті земства, що вже істнують у центральній Росії. Буде поширено виборче право до земства й буде зменшено розміри виборчого цензу. Робиться це для того, щоб притягти до участи в земській роботі нові круги людности. Разом з тим є думка поширити межи компетенції земства й дати органам земського самоурядування більше самостійности. Що до реформи міського самоурядування, то в цій справі уряд хоче також поробити корінні зміни. Буде поширено виборче право до городських дум, щоб у виборах городських гласних могли брати участь не тільки домовласники, а й инші городяне. Опріч того, органам міського самоурядування дано буде більше прав що до заведення нових податків.

Коли брати всі наведені основи задуманої урядом реформи серйозно, то справа безперечно обіцяє багато втішного. Можна багато де-чого зауважити з прінціпіального боку проти того, щоб оновлення громадського й політичного життя Росії починалось саме з земств і городів, наче нема більш пекучих і нагальних реформ, які треба було б перевести в першу чергу. Але, зоставляючи на боці прінціпіальні міркування, треба признати, що й реформа земського та міського самоурядування—справа дуже пекуча. Усім відомо, якою незначною популярністю користується наше місцеве самоурядування в народніх масах. Причина цілком ясна: наше місцеве самоурядування ненародне, недемократичне. Як для земських, так і для городських виборів треба мати великий земельний чи взагалі маєтковий ценз, а що такий ценз має в кожнім місці тільки невеличка купка людей, то фактично ця купка всюди й порядкує земськими та городськими справами.

Народні ж маси тільки знають, що платять земські й городські податки, й коли дістають яку-небудь користь од органів місцевого самоурядування, то не через свою свідому участь в його органах, а наслідком особливої „милости". Такий ненормальний порядок мусить бути скасований, і не можна не вітати доброго почину уряду в напрямі демократизації нашого місцевого самоврядування.

З другого боку, органи місцевого самоурядування в Росії зазнають багато лиха від того, що їх право оподаткування дуже обмежене й що вони в великій мірі залежать од адміністрації. З першої причини земства й городи відчувають дуже гостру потребу в грошах і раз-у-раз бувають змушені звертатись до приватних капіталістів за позичками. Задовженість наших міст досягає величезних розмірів. Що до залежности від адміністрації, то з цеї причини розвиток нашого самоурядування гальмується ледве чи не більше, ніж через брак вільних коштів. Кожну постанову земських чи міських управ обовязково повинна затвердити адміністрація, так саме й кожного виборного чи нанятого діяча у земстві й городськім самоурядуванні. Коли-б ці дві гальми—обмеженість права оподаткування й залежність од адміністрації—було скасовано, наше місцеве самоурядування, при умові його демократизації, швидко розвинуло-б свою діяльність і незабаром повернулося-б в один з найголовніших факторів нашого громадського життя.

Ясно, таким чином, наскільки задумана урядом реформа відповідає вимогам життя й часу. Та досвід попередніх періодів рішучо застерігає від занадто широких сподівань у цім напрямі. Можна дуже й дуже сумніватися, чи обіцяна реформа матиме в дійсности такий самий вигляд, як тепер на папері. Прикладом у цій справі можуть служити ухвалені третьою Думою законопроекти про вселюдну освіту, про волосне земство, про реформу місцевого суду й инші. Шуму та обіцянок і там було багато, а в результаті вийшло щось таке, що навіть здалека не нагадує реформи.

Брюсельська конвенція.

Істнуванню брюсельської цукрової конвенції загрожує серйозна небезпека. Недавно англійський міністр торговлі заявив у палаті громад, що з 1 сентября 1913 року Англія відмовиться від дальшої участи в міжнародній цукровій конвенції. Тепер таку саму заяву подала й Італія в раду брюсельської конвенції. Таким чином, за короткий час вийшли з конвенції дві держави, з яких одна (Англія) споживає й виробляє, а друга (Італія) споживає багато цукру.

Формально вихід Англії й Італії не відібється на істнуванні конвенції, бо по умові досить підпису 6 держав (Германії, Австрії, Франції, Бельгії, Голандії й Росії), щоб конвенція мала повну законну силу. Як відомо, ці держави вже підписали конвенцію, й таким чином з формального боку істнування конвенції забезпечено ще на 5 років, себ то до 1 сентября 1918 року.

Але суть у даннім разі не в формальностях, а в тих конкретних наслідках, які викличе вихід з конвенції Англії й Італії. Для світової цукрової промисловости відкриваються тепер два нових вільних ринки—англійський і італійський, і хоч ні одна з тих країн, що підписали конвенцію, не матимуть права вивезти на ті ринки хоч одним фунтом більше, ніж умовлено, проте саме істнування цих ринків послужить „яблуком суперечки" поміж цукроварами конвенційних країн.

Особливо важні наслідки матиме вихід Англії з конвенції для російської—власне, для української цукрової промисловости. Ще недавно Росія домагалась, щоб їй дозволено було збільшити свій вивозний контінгент на 300 тис. тонн, чого домагалась і Англія; але під впливом Германії дозволено було збільшити контінгент російського вивозу тільки на 150 тис. тонн. Тепер Англія своїм виходом з конвенції наче підмовляє Росію або добитись збільшення свого вивозного контінгенту або й собі вийти з конвенції, щоб мати для себе вільні англійський і італійський ринки. Вийти з конвенції Росія вже не може, але можна тепер скликати

нову конференцію й на ній добитись дальшого збільшення російського вивозного контінгенту. Може бути, що тепер Германія поставилася б більш прихильно до російських домагань. Цілком отже можливо, що незабаром ми будемо свідками нового торгу між конвенційними державами.

А загалом історія з цукровою конвенцією служить доброю ілюстрацією до того, як капіталістичний лад не може опанувати своїх власних продукційних сил. Повернутись до вільної конкуренції неможливо, бо тоді неминуче виникне кризіс європейського цукроварства. Координація знов не дає бажаних наслідків, бо інтереси окремих держав часто протилежні. Так і бьється капіталістичний світ у тих суперечностях, які він сам утворює.

П. А.

Крокодилячі зітхання.

Останніми часами не пізнати творців російської сучасної політики. Певне передвиборчі настрої, не зважаючи на всі запобігання лівому лихові, не дають їм покою. Росія—країна всяких проблем, неорозвязаних питаннів, химерних планів та проектів і, до всього цього,—країна великої байдужости до свого прийдешнього. Тільки в часи таких подій, як вибори в Державну Думу, як ленська трагедія й т. п., приспане громадське почуття на якусь хвильку прокидається, здіймаються розмови, міркування, пишуться по газетах тисячі статей, робляться якісь заходи, складаються плани, витворюються проекти для залагодження небажаних з'явищ—і все це, щоб за місяць-другий безпечно кинути в Лету.

Треба було піднятись виборчій хвилі, як Меньшиков, напр., ні з того ні сього обернувся у великого прихильника инородців і забалакав навіть про такий „жупел", як потреба автономій для окраїн, і хоч автономії його сливе нічим не одріжняються од класичного „тащить и не пущать", проте виступ Іудушки в ролі автономиста—факт знаменний. Не що, як передвиборчі настрої, натхнули й д. Шульгина пролити в „Кіевлянинѣ" крокодилячу сльозу над соціальним безладдям і несправедливістю сучасного ладу; і знов це крокодиляче скавуління—факт відзначний. Ті самі причини примусили московських фабрикантів і взагалі промисловців забалагати про легалізацію робітницького представництва на заводах і фабриках і, хоч ці розмови скінчились обміркуванням найкращих і найпевніших засобів боротьби з робітничим рухом, санкцією обов'язкових постанов, утисків і всяких скорпіонів для робітника, проте й цей факт варто зазначити.

Не що, як передвиборча згага примусила оце й Гучкова виступити в ролі щирого прихильника преси й справедливий закон про неї поставити навіть виборчим гаслом; це, звичайно, не заважатиме шановному октябристському лідерові голосувати в майбутній Думі з усіма його хамелеонами 17-го жовтня—за прищемлення друкованого хвоста, але факт є фактом... Все це як найкраще показує, скільки тих проклятущих проблем назбиралось, виплило на поверхню російського державного моря й потрібує негайного розвязання.

До категорії таких передвиборчих крокодилячих міркуваннів стосується й несподіваний клопіт і побивання бутербродної „Россіи" над робітницьким професійним безголов'ям. Всім, хто й газет не читає, відомо, що вся політика заспокоєння, ідеологом якої був не хто инший, як та ж таки гурляндова рептілія, дбала про знищення проявів громадсько-політичної солідарности всяких груп і певних колективів.

За останніх п'ять років од усяких професійних організацій лишився самий спогад.

„Яку велику користь змогли б принести професійні організації,—пише „Россія",—як би вони справді робили те, на що призначені". А на що ж вони призначені і що треба було б їм робити, щоб робітники „в своїй трудовій долі" дістали „благотворные результати"? На думку „Россіи", за-для такого благоденствія професійним організаціям треба одкинути політику й завзятись до організації самодопомоги, до поліпшення умов життя й т. и. „Россія" запевняє, що робітницькі професійні організації тільки те й робили, що слухали підземних агітаторів, захоплювались політичною „болтовней", сходками, політичними демонстраціями й т. д.,—і це ніби то скрізь, де тільки виникне яка-небудь „экономическая кооперація", читальня, їдальня, громадська крамниця то що. Коли б цього не було,—додає газета,—то робітники зустріли б скрізь тільки активне, живе спочуття й допомогу.

Як бачимо, гарно міркує й гарні малюнки робітницького благоденствія подає гурляндова газета. Що може бути користнішим за працювання робітників над поліпшенням, напр., умов свого життя. Але „скорбна главою" газета не помічає суперечности в своїх премудрих міркуваннях, так, ніби не розуміє, що поліпшення умов робітничого життя залежить не тільки од самих „экономическихъ кооперацій"; а коли й ті „экономическія кооперації" здолають прислужитись, як могутній чинник, для поліпшення життевих умов, та само собою зачеплять інтереси хазяйнів.

І вийде, що робітники, дбаючи про поліпшення свого життя навіть по рецепту й програмі, яку оце ласкаво подає „Россія", мимохіть зачеплять „умови життя" хазяйнів,—а це-ж уже ніщо инше, як „політика".

Що-ж до „содѣйствія" й спочуття то російське робітництво бачило на своїм віку те „содѣйствіе", й зубатовські та подібні до них експерименти вписалися в історію російського робітничого руху огневими літерами. Ні, що там не кажи, а доки зачеплення хазяйських інтересів вважатиметься в нас за злістну політику, доти й „поліпшення умов" робітницького життя буде політикою, й ніякі „экономическія кооперації" животіти не будуть.

Читаєш отакі бутербродні міркування й дивуєшся—не вбогости рептільної думки й фантазії (це вже специфічна хвороба всіх рептілій, і ліків для неї дарма шукати), а тому, що за таку писанину гроші платять. Для кого вона й кого має на увазі переконати? Правда, російський виборець в масі своїй не відзначається великим розумом і політичною досвідченністю, але все-ж таки треба гурляндового нахабства й зухвальства, щоб намагатись уніймати навіть цього молодого горобця на таку нікчемну полову.

С. Черкасенко.

ПО РОСІЇ.

— **Проект про торговельні книги.** Міністерство торгу й промисловости незабаром має розробити питання про торговельні книги. В числі матеріялів, що призначені для обговорення, есть проект московського тимчасового комітету по відшукуванню заходів проти неплатіжів. Проект уводить обов'язковість заведення торговельних книг і для дрібних підприємств, регистрацію цих книг, з одповідальністю на випадок неплатіжу. Врешті заводиться значна новина—обов'язковість дебітора повідомляти своїх кредиторів про свій дефіцит, коли тільки цей дефіцит досягне 10 відсотків всього боргу.

— **Запасні і маневри.** В цьому році військове міністерство робило спробу—взяти до участи у великих маневрах війська запасних нижніх чинів. Проте, не зважаючи на велику вагу участи запасних в маневрах війська, військове міністерство думає згодом змінити час призиву запасних, бо великі маневри припадають як-раз в робочу пору на селі. Маневри будуть одбуватися не одночасно по всіх округах, а в залежности од того, коли на селі будуть скінчені польові роботи.

— **Шосейні та грунтові дороги в Росії.** По останнім статистичним відомостям загальна довжина шосейних, мощених і грунтових доріг, що оддані в завідування міністерству внутрішніх справ, була на 1-е января 707.628 верстов. Крім того, 16.925 верстов рахувалось під владою міністерства доріг. Велика більшість доріг в державі—це—грунтові дороги; довжина їх—690.939 верстов або 97 відсотків всього числа. На дороги ж, що вимощені камінем, припадає всього тільки 33.194 верстов, або 3 відсотки всього числа. Зовсім немає брукованих доріг в 19 губерніях. (Руль).

— **Відомости про урожай.** Міністерство торгу недавно одержало по телеграфу од 32 біржевих комітетів відомости про сьогорішній урожай. Відомости торкаються фактичного збору хліба. Взагалі урожай по цим відомостям трохи гірший, ніж сподівалися: останні два тижні в деяких районах не переставали дощі, що дуже пошкодили хлібові. По окремим районам наслідки такі: в Прибалтійському краєві дощі для ярини дуже небезпечні. В ліфляндській губернії озиме жито добре. В Привіслянському краї озимина дала урожай вище середнього. В московській губернії жито плохе, овес теж. В рязанській, тверській, володимирській, смоленській і калужській губерніях жито не погане. В тульській та ярославській—жито добре, значно краще торішнього. В тамбовській губернії дощі дуже шкодять яринам. На Воронізщині велика частина урожаю ще на полі.

В центральній полосі—урожай вище середнього. На Україні—дуже добрий, кращий торішнього. В області війська Донського озимина не погана, ярина добра. Ціни на зерно підіймаються, головним чином через те, що за кордоном добре йде російське зерно. На Кавказі урожай добрий. В нижегородській губ. десятина дав 100 пудів зерна. В сімбірській—урожай добрий, на 80 відсотків вище торішнього. В саратівській—у двічі кращий торішнього. В самарській озимина і ярина в 4 рази краща торішнього. В уфімській пшениця вродила вдесятеро проти минулого року, жито в дев'ятеро. В пермській губернії урожай взагалі не поганий.

— **Всеросійська виставка і з'їзд вівчарів.** В сентябрі в Москві одкривають першу всеросійську виставку вівчарства, в якій буде три одділи: 1) живі експонати (підодділ кіз), 2) показательний одділ продуктів вівчарства, 3) науковий. До виставки пристосовують і перший всеросійський з'їзд, який буде присвячений теж вівчарству. Потреба в цій виставці та в з'їзді є через те, що вже виспіло багато питань, що мають велику вагу не тільки для сучасного російського вівчарства, але і взагалі для російського народнього господарства, і на ці питання необхідно одповісти. Одним із таких питань вважають, між иншим, питання про занепад південно-російського міріносового вівчарства.

— **Всякі звістки.** Пермська епархіяльна шкільна рада наказала завідуючим церковно-парафіяльними школами викинути із бібліотек книжку для позашкільного читання „Чоо говорять камни?"—Нечаєва.

— 5 сентября цього року мають одбутися торги на стачання шклянної посуди для казенних монополій. Головне управління казенного продажу напитків повідомило заводчиків шклянних заводів, що в цьому році треба буде пляшок на 5,900,000 карб. В минулому році треба було пляшок всього на 4,500,000 карб. „Треба думати"—зазначає „Н. В.", що головне управління має на увазі урожай хліба.

Перед виборами.

Київ. На зібранні націоналістів і об'єднаних правих організацій, що одбулось цими днями, вибрано комітет для ведення передвиборчих зібрань. В комітет увійшли: представники націоналістів—Н. Н. Чихачов, ген. П. Є. Жуков і протоієрей Прозоров. Од об'єднаних правих організацій вибрано: В. М. Ломакіна, В. Е. Розмітальського, Ф. П. Кравченка, Ф. Я. Постного і п. Мілкіна. Комітет має скликати п'ять передвиборчих зібрань по другій курії і двоє зібрань по першій.

Вчора, в 10 год. вечора, у київській городській управі закінчено прийом заяв від виборців.

Заяви виборців по Київу будуть прийматися тепер у комісії по виборам у будинку суду.

Вчора усі списки по Київу закінчено і віддано в друк. Коректуру списків правлять старші служащі гор. статистичного бюро. 25 августа списки мають бути опубліковані при „Кіевскихъ Губернскихъ Вѣдомостяхъ". Списки буде надруковано по формі 1907 року в алфавитному порядку.

Черкаси. 21 августа в Черкасах одбулось зібрання русских виборців—правих і націоналістів. Зібрання одбувалось під председательством графа Бобринського. На зібранні було 12 священиків і 8 великих землевласників. Постановлено 6 місць оддати духовенству і 3 великим землевласникам.

Петербург. По Петербургу кадети погодились з прогресистами. Імена кандидатів держать в тайні.

В кватирі одного визначного сановника одбулась нарада про блок націоналістів з октябристами.

Есть чутка, що уряд постановив виділити духовенство в окремі курії по тих місцевостях, де шанси при виборах на боці опозиції.

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

Виїзд п. губернатора. Вчора п. київський губернатор виїхав в Москву для участи в ювілейних святах.

Вибори в Д. Раду. Єсть чутка, що в Д. Раду по Київу вибрано буде протоієрея Прозорова, а по Київщині—заслуженого протоієрея Хоменка.

В городській думі. Позавчора під председательством Ф. С. Бурчака одкрилась чергова сесія київської городської думи. Дума постановила асігнувать на ремонт пам'ятника Хрещення Русі і сходів, які ведуть до його з Олександрівської улиці, 10,000 карб. Гроші ці внесено суде в обрахунок 1913 р.

Принято обов'язкові постанови про катання по Дніпру на човнах.

Гласним Козінцеву, Шлахову і Колчигіну, яких дума командіруе на московські свята, асігновано на подорож по 200 карб. кожному.

Постановлено переіменувать Оболонську улицю на Смоленську.

Генеральний комісар всеросійської гігієничної виставки в Петербурзі проф. Підвисоцький порадив городові взяти участь в цій виставці. Дума одноголосно асігнувує 3000 карб. на будову свого павільона на виставці. Представником од города на виставці вибірають Ф. С. Бурчака.

37 голосами проти 5 дума постановила позичити 35,000 карб. на будову в Київі середньої школи садівництва і огородництва. Гроші ці тимчасово взято буде з реалізованих вже позичок. Будувати школу почнуть незабаром. Половину видатків по будові школи взяло було на себе губерське земство, але потім несподівано одмовилось.

Циркуляр земським управам. Повітовим земським управам на Київщині розіслано циркуляр п. київського губернатора, в якому, між иншим, говориться: Щоб вияснити, як іде робота в повітових управах, а також щоб вияснити діяльність осіб, що заступають виборні земські посади, п. київський, подільський і волинський генерал-губернатор визнав необхідним зібрати такі відомости по кожному повіту окремо: 1) як роспределено обовязки між председателем і членами управи; 2) скільки одбулось колегіяльних засідань в управах за кожен місяць, причім треба вказати по фамиліям особ, що були на цих засіданнях. Відомости ці п. губернатор просить подати як найшвидче.

В університеті. Попечитель київської шкільної округи сповістив правління університету, що міністерство народньої освіти задовольнило клопоти університету про побільшення кредиту на всякі інституції медичного факультету. В цій справі міністерство внесе у законодавчі палати проект про кредіт на всякі інституції 24.200 карб. і на клініки 30.000 карб.

Як відомо, строк прийому прохань від охочих вступити в університет закінчився 10 августа. Але що року на де-яких факультетах бувають вільні вакансії. Через це прохання прийматимуть до 18 сентября.

Євреїв у київський університет у цьому році буде принято більше, як

Живе слово.

(Кінець).

Невеличка книжка „Проповѣди на малорусскомъ языкѣ протоіерея и кавалера Василія Гречулевича", що з'явилася р. 1849, роспочинає нову добу в історії української проповіді. Десь вона відповідала настиглій потребі, бо її зустріли прихильно, вона геть розійшлася і автор видає вкупі з П. Кулішем нове спільною працею перероблене й виправлене видання, а далі й цілу низку инших збірників казаннів з дуже широким змістом, що вияснив найголовніші питання християнської віри. Перш за все приваблює нас в цих проповідях чиста українська мова. „Висловлюючи так трудні для популярного вислову абстрактні релігійні теми,—говорить біограф Гречулевича,—автор часто користується чисто народніми виразами, котрі зпокон віку творились самим народом і живуть серед його паралельно з церковними книжними термінами; в проповідях багато народніх пословиць, що сказані до пуття роблять велике враження на селянина. Разом з народніми виразами існують в творах В. Я. і багато виразів славянських, що близько зріднилися з українською мовою і ввійшли в ню вже яко органична частина її"[1]). „Треба було глибоко знати народ—читаємо ми в тім же життепису,—його дух, характер і добре орудувати мовою, щоб з такою експресією, не розливаючись, коротко, просто і ясно висловити все саме сутне в порушених питаннях християнської догматики і моралі"[2]). Та тими високими літературними прикметами не обмежується значіння Гречулевичевої діяльности. І глибоку пошану й подяку викликає до себе ця характерна постать подільського священика, що самотній десь в глухому селі заговорив до народу „його мовою відповідно властивій національній вдачі і перший поклав добрий засновок для утворення народньої релігійно-моральної літератури"[3]). „Твори Г—ча,—цілком слушно пише д. О. Л. в „Зорі" р. 1893 р.,—мають вагу ще й тим, що не теоретично тільки доводять ідею національного виховання українського народу, але й фактично показують певну можливість виконати це діло; вони есть „краеугольний камень"...[4]), тієї школи проповідників народніх, сотворити яку була мрія Г—ча. „Бачу мету, —каже він,—прагну дійти до неї і, не покладаючись на власні сили, *показую на неї другим*. Може инші захочені прикладом мого зусилля—коли не успіха—зроблять більше од мене. Тоді дяку воздам Господеві за саму думку про те добро, яке я бажав принести моїм ближнім"[5]). Надія Гречулевича на пишний розцвіт української проповіді не справдилася, та все ж не був він на тому полі й зовсім самотним. Трохи пізніше, а власне р. 1863 на другім боці Дніпра виступає з своїми поученнями священик Іоан Бабченко, який, помітивши, що „творів мовою українською, здатних затримати українців на путі правди, здається дуже мало"[6]), покладається „на пастирів парафій українських". Та сувора заборона 60 років—оте „не было, нѣтъ и быть не можетъ"—прибила одразу ніжні вруна української релігійної літератури і після великої силованої мовчанки тільки наші часи принесли нам нові спроби ввести просте слово в церкву Божу.

І серед наших злиднів маємо ми приклад для молодих, що „не вміють, бо школа не навчила", священика Степанківського, що „бажаючи послужити святій справі по силі своїй, став на п'ятому десятку віку свого студіювати рідну мову",[7]) щоб скласти свої „казання сельського пастиря"; чуємо ми й енергійний голос о. Ванькевича, який в „проповідях до малоруського народу на його рідні мові" вірить, що пан-отці наші „дадуть справжні взірці викладу науки релігійної до свого рідного народу",[8]) і кличе до жвавої праці.

Так з давніх давен і по наші дні переймалося наукою апостольською —говорити до народу зрозумілою мовою—все, що було живійшого серед нашого духовенства. А як же ставились до цієї великої справи князі церкви? Не кажемо ми тут про наших стародавніх епископів церкви української, обраних вільними голосами, плоть од плоті й кость од кости народньої, правдивих пастирів і учителів,—ні, ми маємо тут на увазі архиереїв російських XIX віку. Цікаву сторінку з історії тих відносин малюють нам „Бесѣды катехизическія на символъ вѣры, говоренныя на языкѣ малороссійскомъ". „Дякувати архипастирській пильности Вашого Преосвященства,—пише Гречулевич, присвячуючи книжку Євсевію, епископу подільському та брацлавському, —в усій Богом хранимій пастві Вашій *нема місця*, де б завжди не проповідувалось народові учення катехизичне мовою для його зрозумілою".[9]) А Бабченко говорить свої проповіді українські за дозволом „вельми запопадливого архипастиря нашого (Харьків) Антонія".[10]) Що така прихильність до народньої мови в церкві не була тільки особистою рисою вищезгаданих епископів, якимсь винятком, —свідчить і указ, виданий року 1860 за згодою архиерея з полтавської консісторії про конечну потребу української проповіді.[11]) Але найбільш яскравий приклад справжнього щиро-християнського служення архипастирського ділу віри і просвіти дає невеличка книжка, видана в Чернігові р. 1859—„Слово противъ вражды, пристрастной къ доносамъ, говоренное Филаретомъ, архіепископомъ Черниговскимъ и Нѣжинскимъ (въ переводѣ малороссскомъ). (Проповідь противъ враждебниківъ, хтивихъ до доносивъ). Він, подаючи тексти в перекладі та гадаючи, що переклад св. письма мовою українською є діло, достойне християнської церкви, „взажав за потрібне,—як говориться в передмові, щоб *церква звертался до народу народньою мовою*", через що й була надрукована ця книжка"[1]).

Таке переконання одного з найвидатніших ієрархів російських і досі не загубило свого високого авторітету й практичного значіння. І де-хто з сучасних нам епископів йде слідом своїх попередників. Годиться згадати тут теплим словом преосвященого Парфенія, редактора українського перекладу Євангелія. Недавно в газетах промайнула була звістка, що катеринославці дякували своїому архіереєві за те, що народ на Запоріжжі чує в церкві проповідь рідною мовою. Та й сам найсвятіший сінод, одмінивши з р. 1905 свої неприхильні відносини до цього питання, видає український переклад Євангелія. Ми не спинятимемося тут на великій вазі того факту, зазначимо лишень, що найвища влада церковна друкує Великодне Євангеліє окремим листом—ео ірво принціпіяльно згоджується на вживання української мови в церкві.

Так слово Боже, заповіт слав'янських апостолів, непохитна традиція української церкви, практика давніх часів, аразок кращих, жвавіших і ширіших людей—все повинно будити в голові чесних пастирів духовних думку про проповідь зрозумілою мовою, про служення потребам народнім. Перед кожним свідомим своїх обов'язків священиком повинно виникати питання: як жити—чи тільки з народу, чи й з народом? ввійти в його духовне життя, перейнятися його інтересами, ділити з ним усе і радощі і горе. Правда то не легка річ, і вимоги од пастиря великі, хоч дуже прості й нескладні: треба любови і знання. „Треба любити народ, —говорить не раз вже згаданий Гречулевич,—коли хочеш впливати на його словом; а як хто кого любить, той знає справи його і пам'ятає про їх"[12]). В допомозі має стати й етнографія; та й взагалі досліди народнього життя—то „міцна запорука найтіснішого єднання з парафіянами"[13]). *Перш за все: любити народ і знати його, а решта приложиться сама.* Само собою залунає тоді в устах пастирів в церкві Божій мова жива народня, „що від серця іде саме у серце, бере початок з усього, що коли перетерпів народ в його минулому і складається разом з розвитком особливого тільки тому народові властивого характеру. Погляди, звичаї, симпатії і самі помилки народу суть простий висновок з його многовікового існування; а все ж це відбилося на його розумі, думках, почуттях та способі їх виявлення. Щоб переконати людину в розмові,—цілком правдиво доводить священик-практик,—треба більш менш знати її; щоб говорити переконано з народом, треба ввійти в дух його життя. Що обходить француза, те спокійнісенько слухає руський; що хвилює руського, до того байдужий француз. Коли надати французькій мові народні руські форми, вона буде чужа і тій і другій національності; але коли потрапити на ту струну, яка чутливіша од других в душі звісного племени,—тоді ми опануем його увагою. А це дається тільки тому, хто зріднився з своїми слухачами, прийняв близько до серця все, з чого вони живуть, чому радіють і чим побиваються"[14]). Зріднитися з слухачами, а тоді проповідь—справді живе слово, наслідки якого великі і благодійні. Довгим і

---

[1]) *Зоря.* 1893, ст. 382.
[2]) Ibid.
[3]) Ibid.
[4]) Зоря. 1893, ст. 382.
[5]) Гречулевич. „Проповѣди", XII.
[6]) Бабченко. „Поученія", IV.
[7]) Степанківський. Казання. 3,
[8]) Ванькевич. Проповіді. VI.
[9]) Гречулевич. „Бесѣды катехизическія на символъ вѣры и молитву Господню, говоренныя на малороссійскомъ языкѣ". СПБ. 1856. Передмова.
[10]) Бабченко. Поученія, III.
[11]) „Объ отмѣнѣ стѣсненій".
[1]) „Кіевская Старина" 1902, V, 87-88.
[12]) Гречулевич „Проповѣди" X.
[13]) Ib. XI.
[14]) Гречулевич. „Проповѣди" IX—X.

в минулому році, бо від християн надійшло більше прохань. По процентній нормі буде прийнято 25 евреїв.

Ще весною рада професорів київського університету постановила святкувати ювилей війни 1812 року. Для цього було вибрано з професорів спеціальну комісію, яка мала виробити програму святкування. 25 августа в 12 г. дня в університетській церкві одбудеться панахида по вбитим на війні.

Боротьба з фальсіфікацією. П. київський губернатор порадив гор. голові внести на обговорення городської думи справу про заведення на городських базарах постійних, або передвижних микроскопичних станцій для боротьби з фальсіфікацією харчових продуків.

Відгуки події на Черепановій горі. Пораненый грабителем на Черепановій горі агент сискного одділу Волосина помер. Душогуба, В. Масенка, не розшукано. В звязку з цим душогубством арештовано коло 20 душ всяких непевних особ.

Пожежа на сахарному заводі. „П. Н." повідомляють, що на жашківському (каращанський пов.) сахарному заводі счинилась пожежа, яка знищила й зіпсувала 74.000 пудів сахару. Шкоди коло 250.000 карб. Завод і сахар застраховано в другому російському страховому товаристві і в т-ві „Саламандра".

ВІСТИ З КРАЮ.

В земстві.

Справа волинських земців. Як відомо, председателя волинської губернської земської управи та членів управи по постанові губернської по земським та городським справам комісії оддано під суд. Житомірський кореспондент польської газети „D. K.", переказуе зміст особливої гадки трьох членів названої комісії: губернського предводителя дворянства П. А. Демидова, представника губернського земства Б. Мезенцова та житомірського городського голови І. О. Доманевського. Вони пишуть: у всіх справах, за які обвинувачують председателя та членів волинської губернської земської управи, ми, нижче підписані, не бачили ні „своекористія, ні злої волі, ні шкоди тому ділові, котрому ці особи служили. Гадаем, що губернська по земським та городським справам комісія, як орган догляду, повинна виступать не стільки в ролі карательниці злочинств, скільки в ролі руководительки та порадниці. З приводу того, що у вчинках земців можна бачити тільки не досить певне ознайомлення з порядком діловодства та щотоводства, ми вважаем, що в усіх пунктах обвинувачення, розглянутого на засіданні, немае підстав для уголовної кари і що варто тільки вдатися до волинського губернатора з проханням вияснить губернській земській управі—в чім саме есть порушення обовязкових наказів."

Телефон. Бердичівські повітові земські збори, на Київщині, затвердили 19-го августа план заведення в повіті телефонної сітки. Телефон з'еднае всі волостні правління, земські лікарні, урядові та торгові інституції. Сітку з'еднають в губернською сіткою, так що бердичівський повіт буде з'єдиним з Київом.

Плата за користування телефоном —120 карб. на рік з торгово-промислових підприемств та 80 карб. з приватних особ, з урядових інституцій—60 карб. Телефонна сітка буде коштувати 65.000 карб.

Робітниче життя.

У Харькові управління південних залізниць, розроблюючи питання про умовини служби нижчих робітників, зробило анкету, скільки робітники платять за кватирі. Анкета дала такі результати. Одержано 1337 одповідів. Загальна сума кватирних грошей видаеться їм 84.350 карб., в дійсності ж робітники платять за кватирі з топливом та водою 174.807 карб., більш на 80.457 карб. Окрім цього, ціни на харчі за останніх 10 років побільшали на 40 процентів.

Всякі звістки.

Урожай. По відомостям, зібраним повітовими агрономами на Полтавщині, урожай цього року був такий: пшениця з десятини дала од 60 до 120 пудів, жито од 60 до 150 пуд., яра пшениця од 25 до 40 пуд. Десятина ячменю дала до 90 пудів, а десятина овса до 80 пуд. і більше.

Залізниця і телефон. В містечку Германівці, київського повіту, цього літа жили інженери, які робили обслідування для проведення залізниці од Київа через м. Германівку і дальше. Залізницю мають будувати весною 1913 року.

Це ж містечко Германівка з'еднуеться телефоном з Київом. Телефон почне функціовувати тижнів через два-три.

Дощі. В останній час на Волині мало не що-дня йдуть дощі, які чимало попсували хліба.

Галичина.

(Од власного кореспондента).

Український Народний дім у Відні. З нагоди великого з'їзду українців до Відня на евхористичний конгрес (вибираеться поверх 1000 особ з усіх трьох греко-католицьких епархій), урядники „Дністро" на чолі з директором С. Вроттаном дають ініціативу до збирання жертв на будову українського Народнього дому у Відні для тамошньої української колонії.

На науку ремесла до Відня. Товариство українська реміснича Бурса у Львові вислало в минулім році на науку ремесла до Відня 130 хлопців, селянських дітей.

Польські „культурні" селяне, в числі 60 душ, з киями в руках, напали під Закопаним дачника поляка з жінкою і дітьми та дуже їх побили. Вратували їх від немінучої смерти инші дачники, що випадково підводою проїжали. Поляки під небеса підносять вищу культурність польського „хлопа" від українського. Яка то „культура" видно з отцього випадку.

Двадцять девять военних російських шпіонів сидить тільки у львівській тюрмі. Певно не менше їх сидить в тюрмах на провінції.

Побіда українців при виборах. При доповняючих виборах одного члена ради повітової в Вібрці вибрано українця Павлинського 128 голосами проти 13 голосів одержаних москвофілом Федоришиним.

Канадийським єпископом для українців греко католиків призначено о. Микиту Будку, радника митрополичої консисторії у Львові, редактора „Емігранта".

Повітовий січовий здвиг відбудеться в Коломиї в день одкриття виставки домового промислу 21 вересня нов. стилю.

Проекти сеймової виборчої реформи. Видділ краевий виготовив чотирі проекти виборчого закона оперті на таких системах: національний поділ, виборча геометрія, пропорціональність з двома і трьома мандатовими округами. В усіх проектах українцям призначаеться 26,4 проц. мандатів, а решта полякам!

Галасувати—не ціпом махати, так треба змінити відоме народне прислів'е, кажучи про галицьких москвофілів. Галасування москвофільське, піддержуване сторонніми грішми, й справді зростае, захоплюючи все нові місцевости, але коли взяти творчу роботу то тут показують вони свою неміч. Дуже легко на субсідії видавати часописи і в великій масі накидати їх темному селянству, ще легше знайти платних агітаторів, щоб їздили по селах і бунтували народ проти української інтелігенції, але важче щось зробити реального, користного для населення. Москвофіли, малюючи українців і перешкоджаючи їм в органичній роботі для піднесення культурного рівня і господарського добробуту народу закладають аналогичні до українських свої просвітні і економичні організації. Проти „Просвіти" мають вони „Общество ім. Качковського", проти „Сельського Господаря", заложили „Рольничий Союз", проти „Народної Торговлі"—„Русскій Торговий Дом", проти „Краевого союза ревізійного"—„Русскій Ревізіонний Союз", проти українських „Січей" і „Соколів"—„Русскія Дружіни" і т. д.

Організації ці закладаються для конкуренції з українськими і не витримуючи її—упадають, або день до дня животіють, в міру припливу нових „вспомоществованій" від Бобринського і К°. Ось два факти. В Жовкві, центрі москвофільського руху перед двома роками засновано філію „Русского Торгового Дома". Недавно ця філія зліквідована хоч мала капітали, а будинок стояв на дуже гарному місці і мав гарне помешкання. Судячи після прийнятої в рядах москвофільських системи фінансової господарки, можна думати, що керманичі філії гроші роздряпали, а будинок порожнім стояв і не мав покупців. В чортківськім повіті істнуе філія „Общества ім. Качковського". Недавно відбулись загальні збори філії при участи скільконадцяти особ. Справоздавець з діяльности філії зазначив, що вона була дуже марна, а единою признакою її було содержування бурси, в котрій виховувалось 14 дітей на яничарів. Подібних фактів можна навести багато.

За кордоном.

Доля Єгипту.

„Corriere d'Italia" повідомляють з Олександрії єгипетської про проект англійського уряду заснувати з Єгипту королівство під англійським протекторатом. На єгипетському троні має бути сучасний хедів; суверенитет Турції припиниться, і їй за це виплатять 50 милионів франків. Ця реформа має на меті покінчити з неясним становищем Єгипту, бо воєнна англійська окупація дуже ображає національні почуття єгиптян.

Але ця реформа здійсниться ще не швидко. Треба, щоб італо-турецька війна закінчилась, і держави згодились скасувати капітуляції, які звязують Єгипет з Турцією.

Есть чутка, що Франція і Італія вже ніби дали згоду на це.

Справи монархистів в Португалії.

В останні дні в португальських газетах з'явився маніфест ватажка монархистів Паїви Куцейри, в якому він звертаеться до монархистів з закликом припинити війну з республиканським урядом і вести боротьбу легальними шляхами.

„Ми не можемо самі завоювати націю,—пише він,—не маємо права завоювати її проти її волі. Нехай вирішить все час. Коли португальська республіка розв'є багацтво і зміцнить соціальну моральність і дісципліну, коли вона зможе встановити звязок між колишньою славою нашого минулого і поступовими інституціями будучини, коли вона дасть нам почесне становище в концерті націй і гарантуе поступ цівілізації і недоторканність території, коли, нарешті, республіку згодом ухвалить вся Португалія не як гіпотезу, а як реальність, то нам, монархистам, нічого більше робить".

Гадають, що цей маніфест монархистів є ознака того, що вони хотять залишить боротьбу з республиканським урядом. З другого боку з Лисабоні ходять чутки, що впливові члени монархичних організацій хотять вернуться до політичної діяльности, заснувавши консервативну партію.

Військові сили балканських держав.

Чорногорське військо маe чотирі дівізії, в складі яких коло 40—45 тисяч душ, при 148 гарматах. Крім того, есть резерв з скількох тисяч душ. Військо носить характер міліції. З всього бюджету Черногорії (коло 2 милионів рублів) на військо витрачаеться трохи більше 100.000, крім 650 тисяч, які видае Росія. Болгарське військо підчас війни маe 18 дівізій, себ-то 350.000 душ.

Грецьке військо підчас війни може виставить 300.000.

Сербія може виставить 180.000 душ і 600 гармат.

Руминія може виставить 300.000 душ.

Турція підчас війни може виставить на европейському березі 27 піхотних дівізій і 8 кавалерійських бригад, а на азіатському боці в неї лишаеться ще 10 піхотних дівізій і 5 бригад кінниці.

Чорногорія з такою силою не зможе сама боротись і їй необхідна поміч Сербії, Болгарії і Греції.

Вибір міністра по рекомендації університету.

В Дрездені помер саксонський міністр юстіції Отто. Король саксонський, Фридрих-Август, звернувся по телеграфові з проханням до юридичного факультету лейпцигського університету рекомендувати йому достойного кандидата на посаду міністра юстіції. Університет рекомендував професора Нагеля. Король негайно призначив його міністром.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Всякі звістки.

ПЕТЕРВУРГ. Сьогодня вся рада міністрів виїздить на бородинські свята.

„Веч. Время" повідомляе, що Макаров особисто буде роспоряжатись охраною Високих Особ.

Вияснилось, що особ, які пам'ятають війну 1812 р., е 8 душ. Між ними е такі, що мають 122 р. Всі вони прибудуть в Москву на свята. На проїзд їм видано допомогу з казни.

„Земщина" повідомляе, що в шкільних підручниках одного відомства Росію названо конституційною країною, але під впливом монархичної преси наказано в нових виданнях підручника викинуть це місце. Учителям заборонено проводити паралель між Державною Думою й Радою з одного боку та парламентами инших конституційних країн.

В Петербурзі забастували всі булочники виборгського району, поставивши економичні вимоги.

Закрито професіональний союз металістів.

Зарегістровано всеросійський дубровинський союз русского народу.

Депутат третьої Думи барон Черкасов заступив в Ризі посаду ревизора губернського акцизного управління.

МОСКВА. Міністр Кассо роспорядився, щоб казенні стіпендії не поділялись між де-кількома студентами і заборонив сверхстрочний прийом в ліцеї.

Кассо дозволив городові заснувати при університеті премії імени Білинського, Кавеліна, Муромцева і Трубецького.

На зібранні т-ва „Вільної Академії" вияснилось, що зібрано на академію 16.500 карб.

В дачній місцевости „Тарасівка" на купця Герасимова, його сина і приказчика Костроміна напали грабителі. Сина Герасімова й Костроміна застрелено. Самого Герасімова тяжко поранено кинжалом. Всіх трьох пограбовано.

САРАТІВ. На 150 вакансій першого курса саратівського університета подано 103 прохання. З них 16 од евреїв.

АСТРАХАНЬ. Оборонці засуженого в каторжні роботи священика Строкова подають касаційну скаргу.

ВАЛАХНА. Цими днями увільнено трьох учительок за гру в школі на грамофоні в день шанування пам'яти патріарха Гермогена.

РЕВЕЛЬ. Сюди прибула комісія адміралів з начальником морського штаба кн. Лівеном на чолі для смотра балтійського флота. Смотр протягнеться кілька днів.

СЕРДОВСЬК. Вночі, підкопавшись під стіну, втекло з тюрми три арештанти. Всі три в кайданах.

БАЛТА. В містечку Кривому Озері невідомі тяжко поранили вистрілами милійонера Лаврентія Широченка.

ЗА КОРДОНОМ.

Приїзд імператора Вільгельма в Швейцарію.

ПЕТЕРВУРГ. З Цюріха повідомляють, що туди прибув імператор Вільгельм. На вокзалі імператора зустрів президент республіки, представники союзної ради і військові власти. Імператор і президент поїхали в віллю Ріттберг, одведену для імператора.

Тібет.

БРЮСЕЛЬ. З Пекина телеграфують: товарищ міністра закордонних справ передав англійському послові ноту, в якій не визнаеться за Англією права втручатись у справи Тібета.

Секретарь міністерства закордонних справ заявив англійському послові, що китайський уряд зоставить автономію Тібета.

Юаншикай наказав віце-королеві Сичуанської провінції одвести військо од гряниць Тібета.

В Монголії.

МУКДЕН. Монголи що далі все енергійніше наступають на Китай. Їх армія все збільшуеться. Китайські отряди, навербовані з хунхузів, деморалізовані. Віце король Маньчжурії вимагае два милійони таелів на організацію отрядів і виплату жалування військові.

Література, наука, умілість і техніка.

Природничо-технична секція Українського Наукового Т-ва у Київі друкуе том II-й своїх записок, де будуть уміщені такі праці:

1) „Михайло Васильев"—посмертна згадка.

2) „Рубіжні форми лісу на висотах полудневого Алтая"—В. Різниченко.

3) „Культура бавовняника на Україні"—О. Любченко.

4) „Перегляд поглядів Ф. Вайса на з'явища в конденсоторах парових машин"—проф. І. Ганіцький.

5) „Спроби над однопівковою сістемою водного огрівання"—О. Вілінський.

6) „Цементування заліза"—І. Чопівський.

7) „Українська глиняна промисловість, та можливість фабрикації препаратів алюмінія з українських каолінів"—З. Кошель.

8) „Спис рослин, вібраних д-ієм Громегою в черкаському повіті на Київщині"—О. і Н. Яната.

9) „Словар технічних виразів", продовженая.

Книжка вийде в першій половині сентября. Ціна 1 руб. 50 коп.

= **Нова п'єса.** С. Черкасенко написав нову драму в 4 діях „Земля". Драму дозволено до вистави за № 10719. Нас повідомляють, що п'єса ця піде зімою в театрі М. К. Садовського.

= Артист К. І. Ванченко переклав п'єсу Л. Толстого „Первый винокуръ"—„Чортячий напиток". Драматична цензура дозволила її до вистави за № 5763.

= Вийшло з друку оповідання Бориса Лазаревського „Святий Город". Оповідання це друкувалося в „Кіевской Старинѣ".

= Хліборобське видавництво „Рілля" в Київі випустило хліборобський „Календарь-Порадник" на 1913 рік. В календарі уміщено статті по всяким паростам сельського господарства Є. Чикаленка, А. Терниченка, В. Диканського, К. Михайлюка, П. Нестеренка і инших авторів.

Бібліографія.

Грицько Коваленко. *Українська Історія* Оповідання з історії України від найдавніших до нових часів, з вступним словом про всесвітню історію, з портретами, картами й малюнками. Видання друге, доповнене. Видавництво „Вік". К., 1912, стор. 237, ціна 40 коп.

Перше видання популярної історії України Г. Коваленка (вийшло в Полтаві 1907 року) здобуло собі великої прихильности між українськими читачами, бо книжка визначалася прекрасною мовою, доступним викладом і щирим тоном оповідання. Перше видання хутко розійшлося і видавництво „Вік" дуже добре зробило, заходившись коло другого видання, яке значно переважае розміром своїм перше.

Поширення праці Г. Коваленка найперше знати в розділі, присвяченому всесвітній історії; замість восьми сторінок першого видання тут маємо цілих 53, на яких автор дае дуже докладні відомости про початки культури,—мови, віри, торговлі, письма, держави то що і таким чином дае малоосвіченому читачеві грунт для розуміння української історії. Правда, що тут виклад надто сухий та уривчастий, але иншої ради, видко, не було, бо тема дуже широка. Взагалі ж цей розділ про всесвітню історію робить книжку Г. Коваленка дуже корисною і потрібною для того, щоб дати розуміння української історії як певного культурного процесу.

Що до розділу—„Землі і племена славянські", то тут вже автор вільніше міг уникнути того конспективного викладу, який помітно в його книжці. Можна було пожертвувати де-якими фактичними відомостями і зробити оповідання жвавіщим тим більше, що перші звістки про славянські племена, історія їх розселення, початки державного і громадського устрою на підставі джерел дають змогу легко та цікаво оповідати.

Далі, особливо з розділу—„Усобиці князів і боротьба з кочовниками", починаеться вже та легка мова і той тон оповідання, що здобули першому виданню широкий попит. Скрізь автор дае своєму читачеві добре провірений матеріял, певні назвища історичних особ та місцевостей, добрі малюнки, портрети та чітко й виразно накреслені карти історичні. Перші сім розділів власне намічають грунт для дальшого викладу і не мають між собою щільного звязку, бо доводиться знайомити з історією й устроєм тих держав, в склад яких увіходила Україна або викладати дуже стисло, як напр. про дотатарський період. Українське державне формування переривається „Великою татарською завірюхою", потім наступае литовський період (цей розділ маe у Г. Коваленка трохи невдатний заголовок: „Литва на Україні"), далі автор знайомить з розвитком московської держави та її відносинами до Литви і переходить до польського панування на Україні, нарешті знайомить з долею городів, повстанням братств і організацією та з церковною унією. Розділи VIII—XI об'єднуються спільним заголовком: „Козаки і боротьба з Польщею" (VIII: Українські козаки. Військо Низове Запорожське.—IX: Сагайдачний. Могила. Павлюк. Остряниця.—X: Богдан Хмельницький.—XI: Який лад виробився на Україні після 1648 р.). Наступний період характеризуеться заголовком: „Руїна. Боротьба за автономію України і втрата її (розділи XII—XVI: Усобиці. Руїна. Мазепа. Зрада Мазепи. Занепад України.—Україна після скасування Гетьманщини). Нарешті: „Доля України за нових часів" (розділи XVII—XX: Початок відродження.—Шевченко і праця освічених українців.—Відродження в Галичині. Драгоманов.—Нові часи).

З цілої книжки найбільше задовольняе історія від часів козаччини до початків відродження: найменше—історія XIX віку, бо події й з'явища українського культурного життя підібрані автором в хронологічному порядкові, але не звязані між собою та не поставлені в залежність од загальних соціально-політичних умовин. Далеко краще було б, як би автор замість біографії Шевченка, хоч би й такої ко

тяжким досвідом переконався Гречулевич „в великій користи для наших парафіян проповіди слова Божого зрозумілою для них мовою" [16]). Бабченко після двох років праці в цьому напрямку помітив, „що моральність парафіян зробилася значно вищою, а це виходить з проповіді слова Божого зрозумілою для них мовою" [17]).

Проповідь українською мовою за наших часів діло можливе й не трудне: заборони (поки що) нема, не треба тільки бути plus royaliste que le roi même; далі е скільки збірників казаннів: не вміеш сам, читай. Все залежить тільки од доброго бажання та розуміння своїх обов'язків. Та виконанням того не обмежуеться завдання священика-українця. Роботи на селі в сфері духовного життя безліч. Хіба це не найблизча повинність пастиря поширити й росповсюдити по змозі оце тільки тепер виданий найсвятішим синодом український переклад Євангелія. Хіба може зістатися байдужим священик до того всім відомого факту, що слова молитви, механично засвоеної й перекрученої з малих літ,—чужі й незрозумілі селянинові. Чи треба нагадувати класичні приклади того, хоч би з творів Ів. Нечуя-Левіцького. Перекласти молитви простою мовою, вияснити темні місця, видати український молитовник—то ж одно з найперших завданнів нашої релігійно-популярної літератури. Чи казати, що служба Божа вимагае того-ж: розкрити внутрішне значіння служби, перекласти незрозуміле, дати змогу пастві свідомо поставитися до усього, що діеться в церкві. Популярний виклад священної історії, якого прегарний зразок дав пів віку тому Опатович в своїх „Оповіданнях з святого писання"—і в першу чергу Нового Завіту—то теж одна з найпотрібніших справ. Щирої подяки заслуговують і сучасні спроби дати селу потрібну книжку—маемо на меті одеські видання „Промінь". До речі майбуть буде тут згадати і про життя святих та метелики—листки морально-релігійного змісту, що не зважаючи на чужу мову знаходять собі стежку до убогої хати. Дати таке читання народові рідною мовою, задовольнити його духовний голод українською книжкою—то вже велика річ.

Той духовний голод то факт і не можна заплющувати на його очі. Велику ролю може заграти тут наше духовенство, коли воно зможе щиро виповнити свій обов'язок і задесть перед рідним народом. На священиків, свідомих українців, спадае повинність звернути на це увагу своїх товаришів, розбудити їх думку, підняти питання по спеціальних часописах та з'їздах духовенства, довести потребу зрозумілої мови в справах церковних, доповнитись принціпіальних резолюцій і практичного переведення їх в життя. Та „нива многа, дѣлателей же мало". До помочі мусить стати наша інтелігенція. Коли вона хоче справді підійти близче до народу, вона не повинна обминати і цього поля діяльности. Які форми придбае та запомога, — то покаже майбутне. Зараз нам здаеться й найпотрібнішим і найзручнішим—попередруковувати де що старе та про те коштовне—хоч би твори Гречудевича,—повидавати те нове, що маемо та скласти, чого нема: дуже б на часі було, коли б у нас з'явилося таке спеціальне видавництво духовних книжок, бо нам треба тепер сотворити популярну релігійно-моральну літературу. То вже справа всього народу. Бо живе слово в духовнім житті, проста мова в проповіді, святому письмі й службі Божій веде нас до сподіваного воскресення нашої національної церкви „благочестивої"—одної з підвалин вільного розвитку народнього духу.

С. Волох.

[16]) Ів. VI—VII.
[17]) Бабченко. „Поученія", III.

ротенької як у нього, та охарактеризував український рух до Шевченка не самим переліком українських письменників, а й відомостями про розуміння тогочасними діячами становища України, її народа, її мови, завдань літератури. Про історію Бантиша-Каменського автор міг би й не згадувати, але про „Історію Руссовъ“ мало сказати, що нею захоплювалися та що в ній викрито ідеалізацію української козацької старовини. Що це може дати читачеві, коли Г. Коваленко, каже, що Марко Вовчок „писав (пора б уже казати: писала) гарні оповідання з життя селян“.

Взагалі перегляд українського руху минулого віку тільки формальний, зовнішній і не бере українського життя в його глибині; замісць переліку. та й то дуже випадкового, діячів та письменників краще було б показати напрямок і зміст українського руху. В огляді українського життя останньої чверти віку Г. Коваленко говорить тільки про Драгоманова та про Кропивницького, обминаючи Івана Франка, Михайла Грушевського, Миколу Лисенка, братів Тобилевичів, видатних письменників. Сказати б, що автор не хотів згадувати про живих, так М. Старицького й Карпенка-Карого таки нема на світі. Знов же—нічого не сказати про Франка та про Грушевського значить допустити великі прогалини в своїй книжці, яка претендує принаймні на формальну повноту. Які б не були мотиви автора, все одно ці пропуски становлять значний і неприємний дефект його „Української історії“.

Інші уваги до книжки Г. Коваленка мають дрібний характер. На сторінці 83-ій автор наводить уривок „Слова о полку Игоревім“ так: „оба єсви (єсьми) Святославичі“. А в тексті стоїть: „оба есвѣ“..., —значить „єсви“ єсть непевна транскрипція; а оте „єсьми“ в дужках теж не до речі, бо коли автор хотів дати переклад або заміну двійного числа множиною, то мусів би по українському написати: єсьмо. Не думаю, щоб *о* в слові Переяслов (стор. 61, 83, 86 і скрізь) відповідало дійсній етимології цього назвища; пригадується, що ще блаженної пам'яти літописець назвище Переяслав виводив від тієї події, коли у печенігів „переяв славу“ Іван Кожумяка (або Ян Усмошвець). Вираз: літописця під 1187 роком: „о немъ же Украина много постона“ ще не показує, що в XII столітті „відоме було й імя „України“, а тільки те, що тоді назвище Україна вже давалося окремим країнам нашої землі (в цьому місці так названо Переяславщину); але шкода, що автор не пояснив, яким чином назвище Україна від окремих земель поширилося на всю територію українського народа,—адже про поширення назвища Русь з київської землі на инші він говорить. Із літературних творів київської Руси Г. Коваленко згадує тільки про „Слово о полку Игоревім“, тим часом як слід було окрім церковного письменства більше сказати про літопис, слово Данила Заточника то що та про билинний епос.

Взагалі в інтересах історичного оповідання автор міг би жертвувати де-якими згадками, що не вяжуться тісно з подіями в переказі автора; наприклад, автор каже, що в обложеному Хмельницьким під Збаражем польському війську був і Ярема Вишневецький і при цій нагоді присвятив Яремі рядків десять,—ну, був то й був; яке це має значіння, коли автор ні перед тим, ні потім про Вишневецького нічого не каже. Про Данила Апостола сказано, що він був старий козак і „памятав ще часи Гетьманщини“ (ст. 191),—це ж міг пам'ятати й молодий хлопець; а от чи пам'ятав гетьман Данило, якому було за 70 років, часи Хмельниччини теж сумнівно. На сторінці 203-ій автор каже: „там де тепер пишемо ї (йї), писалось ѧ, а вимовлялось йі“ і сам же скрізь пише *і*, а не ї: Чернігов, коні, дівчина... Не можна згоджуватись з де-якими правописними формами Г. Коваленка: архіерей, митрополіт (стор. 127) замісць архиерей, митрополит. Як новину в правописові видань „Віка“ одмітимо довінчення на—ннє,—ттє (життє, оповіданнє), про які не будемо поки що говорити ні за, ні проти.

Ці мої дрібні уваги не міняють висловленої думки про „українську історію“ Г. Коваленка, як про книжку, написану гарно, доступно і цікаво, що сприятиме такому ж поширенню цього видання, як і першого.

Ан. Василько.

Театр і музика.

— **Український театр.** Сьогодня в літньому театрі купецького саду йде п'єса Карпенка-Карого—„Мартин Боруля“. Ролю Борулі грає М. К. Садовський.

— **Коштовний подарунок бенефіціянтові.** В день бенефісу артиста Левицького один поміщик—почитатель його таланту—подарував бенефіціянтові шматок землі з фруктовим садом, що лежить недалеко од Київа над річкою Ірпенем.

— **Новий капельмейстер труппи Садовського** д. Кошіц вже роспочав оркестрові репетиції. Першою виставою під його дірігуванням піде „Наталка Полтавка“, якою одкривається зімовий сезон в Троїцькому народньому домі.

Д-й А. Кошіц цими днями одержав од управління кубанського козачого війська диплом на золоту медаль, присужену йому за зібрані на Кубані народні пісні.

Пісні ці (більше 400 №№) після прихильної оцінки М. В. Лисенка ухвалено видрукувати, на що вже асігновано 4.000 карб. Як що управління вишукує кошти, то д. Кошіцові буде предложено продовжити записування пісень і в тій частині Кубанщини, де він ще не встиг побувати.

ДОПИСИ.

(*Од власних кореспондентів*).

С. ЛЕБЕДИН, чигиринського повіту (на Київщині). *Крадіжки.* Крадіжки це літо траплялись у нас надзвичайно часто. Крали все, що попадалось. Обкрадали церкви. Крали запряжені коні з возами і всим, що було на возах, корови, одежу, сир, масло, борошно, крам з лавки і т. и. Тепер-же все це виявилось. Після одної з крадіжок одежі зник десь з села Нечипір Писаренко, на прізвіще Коверзень, доволі відомий „молошний злодюжка“. На нього впало підозріння і стали шукать. Тепер же стражник балакаючи з сегнаївською дівчиною, випадково між иншим сказав їй, що поліція шукае „Коверзеня“. Дівчина сказала, що якийсь „Коверзень“ в Сегнаївці на роботі. Стражник ухватився за цю ниточку. Взявши до помочі сегнаївського жандарма, стражник накрив Коверзеня пізно ввечері у сегнаївського чоловіка в хаті за столом з чарков горілки в руках. Для Коверзеня це було так несподівано, що він, не маючи при собі ніякої зброї, покірно здався. Без особливого вагання видав „Коверзень“ всих своїх спільників, щось душ 14 в разних селах і признався в багатьох крадіжках. По його пораді найшли Грицькові Лисенкові коні, украдені з возом і всим що було на возі. Найдено їх в красноселецькому лісі у лісника. Одей-то лісник, між иншим, і виявив, де ділись вкрадені з церкви чаші.

Чаші вкрадені Халахурою М., Цепкалом Я. й Сукопарою М. Всі три лебединські. Лісник чаш не бачив і не знае ні Сукопари, ні Цепкала. Про все це признався йому Халахура. Чаші ніби порубані, знівечені і продані в Калниболотах як золота поломка. Халахура й Сукопара признались, а Цепкало ще ні. Лісник не признае себе переводчиком краденого, кажучи, що злодії грозили убить його, як тільки він одкажеться приймать.

—

С. ДЕРЕНКІВЕЦЬ, Черкаського повіту (на Київщині). *Місцеве життя.* Сіро і одноманітно посуваеться тут життя. Темнота селянська—страшенна. Ніяка газета, окрім, „Сельскаго Вѣстника“ і земської „Газеты“ не доходить до селянина. Із книжок розходяться хіба тільки усякі лубочні видання, що їх заносять сюда на ярмарки „кацапи“. В будні тяжка праця, у свято—піяцтво. Ні одного ярмарку не обходиться без бійки. Взагалі тут, як мабудь і скрізь на селі, на бійку дивляться, як на спорт—„хто кого лучше“. Як подивишся пильно навкруги—прямо жах бере, і захитаеться віра в людину і її поступ. Самий прикрий факт,—це те, що селянин совсім не береться до кращих способів поліпшить своє матеріальне становище і взагалі дуже скептично дивиться на книжку.

Тижнів з три тому у нас повісилась жінка, а оце ціми днями—друга. Перша покинула після себе четверо дітей, друга—самітня вдова. Обидві, кажуть, хворіли припадками божевілля. Але що-ж і довело їх до цих припадків, як не-оте вічне лихо селянське—злидні, тяжка безпросвітня праця і безправне становище жінок. Треба іще взяти на увагу надзвичайну, віками вироблену, терпеливість селянських жінок. Проте нічого надіятись, що таки випадки одкриють очі нашому селянинові,—усякий клопочеться тільки про себе і болів тільки своїми болями. І ніхто не розколихае цього гнилого болота: поміч земства позверхова і не досягае мети, а місцева інтелігенція—безсила і одірвана від грунту.

Подивишся навкруги—і спадае на думку славнозв.сне—„Въ столицахъ шумъ, гремятъ витіи“... а тут—безкрае спокійне море темряви...

—

С. СИНЯКІВЦІ, уманського пов. (на Поділлі). *Місцеве життя.* Дочекались наші селяне свого хліба. Вже тепер лекше всякому дихаеться. Вже пора сіяти, та ще не впорались зовсім з гречкою, горохом та иншою яриною.

Погода стоїть гарна. Дивишся на селянські лани, і знову приходить в голову стара думка. Нічого не поможе гарна погода, коли селяне хазяйнуватимуть так, як тепер хазяйнують. Землю обробляють як небудь. Багато господарів сіють жито щорічно на одному місці, а гній хоч і мають, то не возять його через те, що не мають робочої худоби. І кидають вони зерно в землю з надією: „Як Бог схоче, то вродить й на камені“.

Багато вже хазяїв е, котрі й знають вагу чорного пару і инших нових способів в с. господарстві, та не хочуть і тут зробитись передніми. І це тоді, коли по економіях піддобрюють поля всякими томасівками та иншими штучними гноями і можно що літа бачити, яку це користь дае.

Заробітки тепер по економіях коли машини по 25 коп. в день. Сходяться туди дівчата та хлопці зо сходом сонця.

Дуже вподобалась селянам товариська крамниця. Частенько можна почути як гомонять селяне про ту крамницю, та вихваляють, що там добре всього купити.

Справочний оддія.

Календарні відомості. Четвер, 23-го Августа.

Мч. Лупа, свмч. Іринея єп., прп. Євтихія і Флорентія, прп. Калиника, патр. Цариградськ.

Сх. сон. 5 г 18 хв., зах. сон. 6 г. 39 хв.

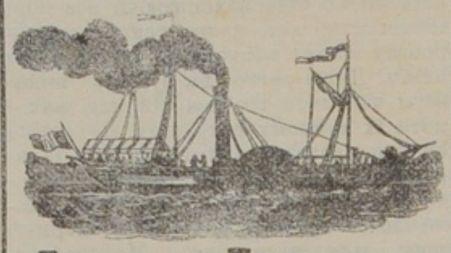

Параходи Товариств:

„Общество Пароходства по Днѣпру и его притокамъ“ і „2-е Пароходное Общество по Днѣпру и его притокамъ“.

Удержує почтово-пасажирські рейси по оним водяним шляхам:

1) **По Київо-Катеринославському** два рази на день:
з Київа . . . . 8½ г. р. і 5 г. дня.
„ Катеринославу 5 г. р. і 5 г. дня.
2) **По Київо-Ржищевському** що-дня:
з Київа . . . . . в 2 г. дня.
„ Ржищева . . . . . в 10 г. веч.
3) **По Київо-Гомельському** що-дня:
з Київа . . . . . в 1 г. дня.
„ Гомеля . . . . . в 1½ г. дня.
4) **По Київо-Чернигівському** що-дня.
з Київа . . . 12½ г. д. і 5 г. дня.
„ Чернигова . . 3 г. дня і 7 г. веч.
5) **По Київо-Пинському** що-дня.
з Київа . . . . . в 9½ г. ранку.
„ Пинська . . . . в 9 г. ранку.
6) **По Київо-Чорнобильському** що-дня.
з Київа . . . . . в 6 г. веч.
„ Чорнобиля . . . . в 8 г. ранку.
7) **По Київо-Могильовському:**
з **Київа**—по неділях, понеділках, середах і п'ятницях в 2 г. дня.
8) з **Могильова**—по неділях, вівторках, четвергах і суботах в 7 г. ранку.
Прим.: в **Лоєві** пересадка на другий пароход.
9) З Київа-що-дня . . . . в 11 г. ран.
„ Лоєва „ . . . в 7 г. веч.
10) **По Могильово-Оршанському**) що-дня.
По Гомельо-Вітковському)
11) По дачній лінії **Київ-Плюти** що-дня.
з Київа . . . . . в 4 г. дя.
„ Плютів . . . . . в 6 г. ран

Роспис дачних поїздів

(*з 1-го мая до 1-го сентября*).

Південно-західні залізниці.

(ОДХОД).

Од Київа до Воярки:

8 год. 20 хвил. ран., 9 г. ран., 10 г. 50 хв. ранку. 12 г. дня*), 1 г. 5 хв. дн.,*) 3 г. 35 хв. дн., 4 г. 40 хв. д., 5 г. 25 хв. д., 6 г. 30 хв. веч., 7 г. 20 хв. веч., 7 г. 50 хв. веч., 8 г. 22 хв. веч., 9 г. 15 хв. веч., 9 г. 35 хв. веч. 11 г. 30 хв. веч., 12 г. 25 хв. ночі та 1 г. ночі.

Од Київа до Мотовиловки:

8 г. 20 хв. ран., 9 г. ран., 10 г. 50 хв. ран., 1 г. 5 хв. д.,*) 3 г. 35 хв. дн., 4 г. 40 хв. дн. 5 г. 25 хв. дн., 7 г. 20 хв. веч., 7 г. 50 хв. веч.. 8 г. 22 хв. веч., 9 г. 35 хв. веч., 11 г. 30 хв, веч., 12 г. 25 хв. ночі та о 1-й годині ночі.

Од Воярки до Київа:

5 год. 27 хв. ран., 5 г. 20 хв. ран., 7 г. 14 хв ран., 8 г. 19 хв. ран., 8 г. 43 хв. ран., 8 г. 55 хв. ран., 9 г. 34 хв. ран., 10 г. 33 хв. ран., 5 г. 51 хв. дн., 8 г. 2 хв. веч., 8 г. 45 хв. веч., 9 г. 18 хв. веч., 9 г. 55 хв. веч.,*) 10 г. 5 хв. веч. і 12 г. 40 хв. ночі.*)

Од Мотовиловки до Київа:

4 г. 22 хв. ран.. 5 г. ран., 6 г. 29 хв. ран. 7 г. 43 хв. ран., 8 г. 12 хв. ран., 9 г. 3 хв. ран., 9 г. 50 хв. ран., 5 г. 7 хв. веч., 7 г. 51 хв. веч., 8 г. 39 хв. веч., 9 г. 23 хв. веч.,*) і 10 г. 21 хв. веч.

Од Київа в Святошин і Вородянку:

8 г. ран.,*) 11 г. 15 хв. веч., 2 г. 35 хв. дн., 3 г. 10 хв. дн., 4 г. 25 хв. дн., 5 г. 13 хв. д., 8 г. 35 хв. веч. і 11 г.

Од Київа до Тетерівa:

8 г. ран.,*) 11 г. 15 хв. ран., 2 г. 35 хв. дн., 4 г. 25 хв. дн. і 11 г. 55 хв. веч.

Од Святошина до Київа:

5 г. 40 хв. ран., 7 г. 9 хв. ран., 7 г. 42 хв. ран. 9 г. 22 хв. ран., 12 год. 17 хв. дн., 4 г. 22 хв. дн., 7 г. 14 хв. веч. і 10 г. 57 хв. веч.*)

Од Вородянки до Київа:

4 г. 20 хв. ран., 5 г. 43 хв. ран., 6 г. 26 хв. ран., 8 г. 3 хв. ран., 11 г. 3 хв. ран., 2 г. 49 хв. д., 6 г. веч. і 9 г. 45 хв. веч.*)

Од Тетерівa до Київа:

5 г. 7 хв. ран., 7 г. 30 хв. ран., 2 г. 11 хв. дн., 5 г. 26 хв. дн. і 9 г. 12 хв. веч.*)

Примітт. Поїзда, що одмічені зірочкою, ходять по неділям і по слідуючим святам: 9, 14 і 25 мая, 25 і 29 июня, 30 июля, 6, 15 і 30 августа.

Московсько-Київо-Воронїжська залізниця

(ОДХОД).

Од Київа до Дарниці:

5 г. 20 хв. ран., 8 г. ран., 8 г. 40 хв. ран., 10 г. ран., 1 г. дн., 3 г. 20 хв. дн., 4 г. 30 хв. дн., 7 г. 30 хв. веч., 8 г. 45 хв. веч., 10 г. 45 хв. веч., 11 г. 15 хв. в. і 12 г. 10 хв. ночі.

Од Київа до Борисполя:

5 г. 20 хв. ран., 8 г. ран., 3 г. 30 хв. дн., 11 г. 15 хв. веч.

Од Дарниці до Київа:

5 г. ран., 5 г. 51 хв. ран., 6 г. 19 хв. ран. 7 г. 40 хв. ран., 9 г. 56 хв. ран., 12 г. дн., 3 г. 35 хв. дн., 7 г. 20 хв, веч., 9 г. 15 хв. веч. і 10 г. 32 хв. веч.

Од Борисполя до Київа:

5 г. 10 хв. ран., 6 г. 57 хв. ран., 6 г. 24 хв. веч. і 9 г. 55 хв. веч.

Редактор **В. Яновський**.
Видавець **Є. Чикаленко**.

Оповістки.

КВАТИРІ

Готель „Україна“ віддае в найми КІМНАТИ по міс. і надобу, недорого. Бульв-Кудр., 34

ВСЯКІ

У Херсоні книжно-газетний кіоск „Початок“, (Рішельєвська вул., почт. ящ. № 444). Приймае передплату на „Раду“ по цінах редакції з виплатом навіть що-місячним.
Тут же всі новини української літератури.

Банкирський Дім Л. В. ЛАНДАУ і К°.
КИІВ, ХРЕЩАТИК, № 11. Телеф. 34—20. 34—55.
СТРАХУЄ БИЛЕТИ на 1-е Сентября по **7 руб. 75 коп.**

Приймається передплата на 1912 рік на
Літературно-Науковий Вістник
місячник літератури, науки й суспільного життя, що виходить книжками 12—15 аркушів великої вісімки під загальним проводом проф. Мих. Грушевського.
Видає Українсько-Руська видавнича спілка. Редакція й адміністрація (лише для Росії): в Київі, Велика-Володимирська, 28. Адміністрація просить поновляти передплату завчасу. Передплата в межах Росії з пересилкою на пів-року 4 карб., на цілий рік 8 карб. Книжки висилаються раз на місяць; хто надсилає передплату по виході книжки, дістає належні книжки при найблизшій розсилці. На зміну адреси треба присилати 30 коп., при тім треба подавати все не лише нову, але й стару адресу.
Для незаможних учеників і студентів висших шкіл, сільських учителів і учительок, підурядників, робітників і селян передплата на рік 6 карб.

Приймається передплата
на орган українського народнього учительства в Галичині
„ПРАПОР“.
Виходить 5, 15 і 25 кожного місяця. Редакція і Адміністрація: Коломия, фах почтовий № 3, Kolomyia-Galizien, Oesterreich.
Передплата річна для Рот. України 3 карб.

ПРОСИТЬСЯ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ український педагогічний журнал
„УЧИТЕЛЬ“
враз з Науковим додатком що виходить у Львові (в Австрії) від 1888 р. раз на місяць, в об'ємі 2—3 аркуші.
В „Учителю“ пишуть найвизначнійші українські письменники, учені, педагоги й популяризатори.
Річна передплата: в Австрії 6 К.; в Россії 3 р.; в Німеччині 6 м.; в Франції 7 ф.; в Америці 2 дол.
Адреса Адміністрації: Львів (Léopol Autriche), Руське Товариство Педагогічне, ул. Мохнацького ч. 12.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ілюстровану часопись для дітей і молодежи
„ДЗВІНОК“
одиноку гарно ілюстровану часопись для науки і забави для українських дітей, молодежи і селян.
Виходить два рази у місяць. Передплата річна: для Австрії К. 6, для Росії 3 рублі, для Америки 2 доляри, для Німеччини 6 марок, для Франції 7 франків, одно число 40 сот.
Адреса Редакції і Адміністрації: Львів (Галичина) ул. Мохнацкого ч. 12.
(На жадане висилаеся оказові числа).

Передплата на рік 1912—13.
„РІЛЛЯ“ КИІВ, ТУРГЕНІВСЬКА, 9.
УКРАЇНСЬКИЙ ХЛІБОРОБСЬКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ЧАСОПИС.
ВИХОДИТЬ У КИІВІ З ЛИСТОПАДА (НОЯБРЯ) 2 РАЗИ НА МІСЯЦЬ.

В Р. 1912—13 ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖУТЬ:
24 №№ журналу з малюнками.
1 метелика-пораду по хліборобству.
1 ХЛІБОРОБСЬКОГО ПОРАДНИКА календарь „Рілі“ на 1913 рік.

ЦІНА:
На рік 2 карб. На ½ року 1 карб. } з пересилкою.
Накладним платіжом на 20 коп. дорожче.
Окреме число коштує 15 коп.
Гроші посилати на адресу: Київ, Тургенівська, 9. Редакція часопису „РІЛЛЯ“.

„Рілля“ виходить кожного 1-го і 15-го дня що-місяця книжками до 2½ аркушів.
„Рілля“ пише про хліборобство, скотарство, травосіяння, садівництво, огородництво, шовківництво, птахівництво, про управу лук, пісків та инше.
„Рілля“ мае пасішницький відділ.
„Рілля“ звертае увагу на кооперацію мае відділ „Гуртом“.
„Рілля“ містить багато малюнків.
„Рілля“ друкуе відомости про врожай подае ціни на хліб та торговельні відомости.
„Рілля“ дурно дае поради хліборобам.
„Рілля“ дурно містить оповістки передплатників.
„Рілля“ мае за перший рік золоту й срібну медалі.
„Рілля“ заручилася співробітництвом багатьох агрономів та хліборобів і писатиме тільки про те, що потрібно і цікаво знати українському хліборобові.
Редактор-видавець А. Архипенко.

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.